

הרב ראם צנר'

הספירה והמספרים

ראשי פרקים

- הקדמה
 א. ספירת-העומר
 ב. המספרים
 ג. ה-7 וה-8 [המעגל הקטן]
 ימי בריאת העולם - שבת
 ד. הספירה לשבת
 ה. כפליים
 ו. שבע - טבע
 ז. 7 - השכל הטבעי
 ח. מבנה ה-7
 ט. מבנה ה-8
 י. 8 - מעל הטבע
 יא. 8 - בחינת העוה"ב
 יב. שבתות הספירה
 יג. 7x7 לעומת ה-7
 יד. מצות הספירה
 טו. ממתנה לעבודה
 טז. התורה - בחינת מתנה ובחינת עבודה
 יז. ה-49 המוביל ל-50
 יח. הספירה - עבודה
 יט. ממחרת השבת
 כ. 50 - הבלתי מושג
 כא. שבועות כיום מתן תורה
 כב. שמחת תורה ושבועות
 כג. שבועות והיובל
 כד. חנוכה
 אחרית דבר

הקדמה

כלל בידינו שיש משמעות פנימית קבועה למספרים המופיעים בתורה. לאור עקרון זה ננסה למצוא את המשמעות של המספרים המופיעים במעגל הזמן בספירת העומר, ספירת היובל ועוד.
 בנוסף לעצם מרווח הזמן הקיים מאליו, התורה ציוותה אותנו לספור את הימים הללו. תופעה דומה מצאנו בספירת היובל ובספירת הזב והנידה. להלן גם נעמוד על משמעות הספירה, לאמור, שני ענינים לפנינו: האחד - מצות הספירה, והשני - משמעות המספרים.

א. ספירת-העומר

התקופה שבין פסח לשבועות מיוחדת במצוות ספירת העומר, המעניקה משמעות של קדושה לתקופה זו, והופכת את הימים שבין פסח לשבועות מימי חול רגילים לימי קודש, וכלשונו של הרמב"ן (ויקרא פכ"ג, כו):

הימים הספורים בינתיים (בין פסח לשבועות) כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג (בין יו"ט ראשון של סוכות לבין שמחת תורה).

יש להדגיש: כל מנהגי האבלות על פטירת תלמידי ר"ע במגיפה החלו מחורבן בית שני, ואינם שייכים במהות הימים הללו מן התורה, שהם ימי קודש והתעלות ולא ימי אבלות.

מעניין במיוחד הדיון בהלכה, האם איסור התספורת בימים הללו נובע מעניין האבלות הני"ל, או דווקא מכח קדושת הימים הני"ל וע"פ הנסתר¹. הרי שאף למנהג איסור התספורת יש מקור מקדושת הימים הני"ל, ובוודאי שעיקר מהותם של ימים אלו הוא מהתורה. לפיכך לא נתעבב כאן על מנהגי האבלות ולא על ל"ג בעומר.

כבסיס הכרחי לרעיונות המסתתרים, עלינו להכיר בתחילה את עצם המספרים.

ב. המספרים

המספרים הקשורים לספירת העומר הם:

7 = מספר הימים בשבוע, מספר השבועות אשר בספירת העומר [מעגל קטן].
 $7 \times 7 = 49$: מספר ימי הספירה [מעגל מלא].
 50: חג השבועות.

תופעה דומה מצאנו בספירת היובל:

7 = מספר השנים במחזור השמיטה, מספר מחזורי השמיטה המביאים ליובל [מעגל קטן].
 $7 \times 7 = 49$: מספר השנים הכולל של ימי הספירה [מעגל מלא].
 50: שנת היובל.

הקשר שבין ה-49 לבין ה-7: ה-49 מורכב מ 7×7 – השורש שלו הוא 7 ($\sqrt{49}=7$). באופן דומה יש קשר בין ה-8 לבין ה-50 והוא כאשר ה-8 מורכב מ $7+1$, וה-50 מורכב מ $1+(7 \times 7)$ ובשורש העניין הוא ממש שווה $1+\sqrt{49}$. לאור זאת אף ענייני ה-7 וה-8 אשר בתורה אף הם שייכים לענייננו, לפיכך המועד הנוסף הקשור לענייננו הוא סוכות ושמיני עצרת: $7+1$. להלן נרחיב בסי"ד בענייננו.

תופעה דומה מצאנו בספירת הטהרה. ככלל, מצאנו שלאחר 7 ימי הטומאה יש ביום השמיני יום טהרה והבאת הקרבנות².

מיוחדים הם הזב והזבה שיש בהם אף מצות ספירה. לפיכך הזוה"ק³ מקביל את ספירת העומר לספירת הזבה כפי שיבואר להלן בסי"ד.

1. החיד"א (בספרו מורה באצבע אות רכ"א) והרש"ש (נהר שלום זכ"ה ע"ד). הובאו ביביע אומר ח"ה סי' ל"ח סי"ח. ויעניין עוד בכה"ח או"ח סי' תצג סק"ג, ובספר "הלכות יום העצמאות ויום שחרור ירושלים" [לפרופ' נחום רקובר] עמ' שלו, שלט בדברי הרש"ל הרב יצחק נסים זצ"ל.

2. מצודע - ויקרא יד, א-י. זב - שם טו, יג-יד. זבה - שם, שם, כח-כט. נזיר - במדבר ו, ט-י.

א"כ, הזמנים השייכים לענייננו הם: 7, 8, 49, 50. מעגל קטן - 7, $7+1=8$, $\sqrt{49+1}$, ומעגל גדול: $49-1=50$.

ג. ה-7 וה-8 (המעגל הקטן)

ימי בריאת העולם - שבת

את ה-7 מצאנו לראשונה בתורה בבריאת העולם, בששת ימי המעשה וביום השביעי, שבת קודש.

בתוך השבוע יש את ששת ימי המעשה (שמות כח) ויום השביעה והקדושה של הקב"ה (בראשית ב.ב.ג), וכנגדו, של ישראל (שמות כ.ז.י). בתורה עצמה לא מופיע עניין ה-8 אבל חז"ל במדרש (בראשית רבה פ"א, ח) אמרו שלכל יום חד-זוגי בבריאה יש זוג [1] 2, 3-4, 5-6, 7-8 ואילו לשבת אין את ההשלמה הזוגית הראויה:

תני ר"ש בן יוחאי - אמרה שבת לפני הקב"ה: רבש"ע, לכולך יש בן זוג, ולי אין בן זוגי (ופירושו בתיעה) א"ל הקב"ה: כנסת ישראל היא בן זוגך! וכיון שעמדו ישראל לפני הר סיני, א"ל הקב"ה זכרו! הדבר שאמרת לי לשבת - כנסת ישראל היא בן זוגך, היינו דבור - "זכור את יום השבת לקדשו".

בהתאם למס' הזוגיים המופיעים לעיל [1] 2-3, 4-5, 6-7 הרי שלפנינו כנסת ישראל נחשבת כביכול למס' ה-12², וכך מבאר הרמב"ם⁵ - עניין הבן זוג מבואר כאן כפשוטו מעין קידוש החתן לכלה, ויש רמז לכך בלשון לקדשו. לאור עקרון קידושי השבת לכנסת ישראל ברור מדוע חז"ל קבעו ש"גוי ששבת חייב מיתה"⁶ שכן מדובר כאן בעניין אינטימי שבין ישראל להקב"ה⁷ והקשר בא

3. מובא באור החיים הקדוש ויקרא כג, טו.

4. יעו"ש בפירוש מהר"ו, רעיון נועז יותר של זימוי ישראל ככלה להקב"ה מצאנו בשיר השירים. כאן הדימוי הוא לשבת ולא לקב"ה בעצמו הנרמז במס' 1.

5. עה"ת ויקרא כג, לו. וע"ע רמב"ן דברים טז, ח.

6. סנהדרין נח. ויעו"ש שהנימוק של ר"ל הוא ע"פ "יום ולילה לא ישבותו", שיש להם איסור לשבות מתיקון העולם. ואין מכאן סתירה לדברינו, שכן יסוד האיסור הוא שאין להם עילה לשבות בשבת, שאע"פ שהשביעה היא כיסוד לאמונה בבריאת העולם ושהעולם מחודש, מ"מ יש כאן צד מיוחד לישראל דווקא, ולא יעלה על הדעת שאשה אחרת תתקרב לבני זוג. לפיכך תיקון העולם נשאר אצל בן נח בחובתו אף בשבת, ונוסף עליו איסור חמור מהפן הנ"ל.

בכיוון נוסף - להלן יתבאר בס"ד ש-7 הוא עולם הטבע. לפיכך הגויים שייכים אל הטבע, ומספר המצוות שנצטוו הוא "7 מצוות בני נח", ואפילו צד הקודש שבטבע [7] אף הוא איננו שייך אליהם. להלן יתבאר שיש בשבת את בחינת ה-8, שזהו הצד העל-טבעי והוא שייך לישראל בלבד. לצד הקודש שביום השביעי הם אינם שייכים. [ויש להוסיף שיש את בחינת ה-8 בתוספת שבת בפרט ביציאתה, ואז יש בחינת ה-8 ממש]. ע"פ יסוד הבריאה שבכבר"ע, נשאלת השאלה מדוע גויים לא נצטוו אף הם בשמירת שבת, והרי אף הם מצווים שלא לעבוד ע"ז? (סנהדרין נו., רמב"ם פ"ט מהל' מלכים ה"א) ויש להשיב שמצאנו איסור ע"ז, ולא את המצווה החיובית של אמונה בה', לפיכך יש הסוברים שב"נ לא הוזהרו על השיתוף [ע"י אנצ"ת כרך ג' עמ' שנ, שמאל. ועי"ש בנספח עמ' שצא-שצו ובהע"י]. אם נאמר שאין להם שייכות לשבת הקשורה לאמונה בה' וייחודו.

ולעצם השאלה האם יש לב"נ מצוות חיוביות בכלל, ניתן להוכיח שבתוך 7 מצוות ב"נ מצאנו את מצוות הדינים כמצווה בודדת בתוך שאר המצוות שענינם לא תעשה, ולהרמב"ם פירושו ליישם את 6 המצוות הקודמות. הרי שאף מצוות הדינים איננה חיובית. ברם להרמב"ם (בראשית לד, ג) אותה מצווה היא העמדת כל סדרי החברה, וא"כ זו מצווה חיובית לכשעצמה.

באנצ"ת הנ"ל מצאנו בנספח (עמ' שצא-שצו) שלהרמ"ע מפאנו אין את מצוות ייחוד ה' לב"נ, אבל יש לו שתי מצוות חיוביות: לעסוק ב-7 מצוות ב"נ, וכבוד התורה (כא, כב), ועדיין אין מכאן

לידי ביטוי בשביתה ממלאכה ע"י ישראל ושמירתה, וע"י התקשרות בקדושת השבת הבאה מהקב"ה¹².

ד. הספירה לשבת

לא מצאנו בתורה במפורש ספירה הקשורה לשבת, ברם במכילתא (בחדש פ"ט) וברמב"ן (שמות כ, ד"ה זכור) מצאנו שבשמות ימי השבוע כמספר סידורי לקראת השבת הננו מקיימים את מ"ע של "זכור את יום השבת לקדשו". הרי שיש כאן מצווה לזכור את השבת בכל יום והיא באה לידי ביטוי בקריאת שמות ימי השבוע - ראשון, שני וכו', והרי זה מעין מצוה של ספירה ל-7 כאשר הביטוי המעשי הוא חזק יותר מאשר מצוות הספירה המפורשות בתורה, בעוד ששם מדובר בפעולה אחת ביום של הזכרת היום לספירה (ובספירת היובל עוד פחות מספירת העומר), כאן הספירה באה לידי ביטוי יומיומי כחלק מהדיבור השיגרת, יש בכך הן קיום מצוה⁸ (ע"פ הרמב"ן), והן חיוב השבת (אף באופן תת מודע).

ונ"ל שאין כאן מצוה מפורשת לספור את היום, והשבת נבדלת ממועדי ישראל הנקבעים ע"י ישראל בכך ש"שבת קביעא וקיימא" (פסחים ק"ז), ולפיכך לא מדובר כאן בקדושה שנוצרת ע"י ישראל והיא איננה תלויה כלל במנין ישראל. שונה הדבר בספירת-העומר שעיתוי המועדים תלויים בחכמי ישראל, וכן בקביעות השנים (האם חודש מלא או חסר וכן שנה מעוברת), ולפיכך אף במעגל היובל יש ערך למנין ע"פ חכמי ישראל. אף במצוות ספירת הטמאים (זב וזבה) עליהם להשגיח על מצבם היטב ולבדוק את עצמם, שהוא עניין משתנה ואישי, ולפיכך הספירה הכרחית⁹.

הוכחה למצוות חיוביות בכלל, שכן יש הכרח פרקטי: ללא לימוד ההלכה הנדרשת הם לא ידעו היאך לקיים [ע"י ב"ק צב.], ובלי כבוד התורה הם יימנעו מלימודה.

ושם בעמ' שנו, יש שני טעמים לאיסור השביתה בשבת: או מצד ביטול כפשט הלימוד, או מצד שהוא כבודה דת חדשה. דרכינו מתיישבת עם שני הטעמים.

ואמנם ל' שמואל בן חפני שמנה את ייחוד ה' בכלל אותם ה-30 מצוות [שב"נ קבלו ע"ע], י"ל שמצד מצות האמונה היה ראוי שאף ב"נ ישבתו בשבת, אלא שלא שייכת בבני נח הדבקות המיוחדת לישראל בהקב"ה ובבחינה עליונה יותר, וכנ"ל.

7. יעוין עוד בתפארת ישראל למהר"ל עמ' קכה.

8. לאור זאת צ"ע האם כאשר ניצבת בפני האדם האפשרות להתבטא בביטויים - שלשום, אתמול, היום, מחר או מחרתיים, יש להעדיף את השימוש בשם היום עצמו (ראשון, שני וכו'), או שאין להטריח על האדם בדיבורו החופשי, בפרט כאשר יש מטרה עניינית להדגיש את הריחוק מהיום האמור, ואולי יש לציין הן את היום בשבוע, והן את ריחוקו היחסי מאיתנו. ויתכן עוד שכל העניין כאן הוא שהמנין יעשה באופן טבעי כאשר אתה רוצה למנות את היום לשבוע, ולא כאשר אינך רוצה, והרי זה דומה לתנאי של חלות חיוב המצוה בכ"מ, וכן מסתבר, שאז אינו חייב בכלל לציין את היום בשבוע.

ומסתבר שכל המתפלל שיר של יום מקיים אז את המצווה הנ"ל בהקדמה: "היום יום [ראשון - שישי] בשבת וכו'. וע"י בשו"ת הריב"ש ס"י קיג שכתב שלא מצאנו בתורה ציון היום בשבוע. לפי הרמב"ן יש ע"י ביטול של מצוות עשה הנ"ל וצ"ב.

9. לאור זאת מובן מדוע הנזיר שנשמא לא מצווה לספור (במחבר ו.ט"ו) למרות שאף בו יש את מצוות הקרבן ביום השמיני. שכן הנזיר אינו מתעסק בעניינים מטובכים אחרי טומאתו. הדברים פשוטים, וכל שדרוש לו הוא ריחוק זמן מטומאתו (כפי שיבואר להלן בס"ד).

אם נלך ע"פ העיקרון הנ"ל הרי ראוי לשבת שם 'שביעי'¹⁰ ומדוע נקראת השבת 'שבת'? לפיכך עלינו להסיק שהשינוי כאן בא לרמוז על מהותה של השבת: שביטה ממלאכה ע"י הקב"ה בבריאת העולם (בראשית ג.ב.) ובהמשך - אף ע"י ישראל (שמות כג.יב.).

השבת - תשובה שלנו אל הקב"ה, אל האמת שלנו¹¹.

לאחר ששת ימי המעשה של שקיעה בעניי העולם, באה השבת לנקות את האדם מישראל, לרוממו לעולמו האמיתי. ולאחר מכן, בכוחות רוחניים חדשים הוא שוב נוחת לעולם המעשה, לרומם את עולם המעשה יותר ויותר וחוזר שוב באופן מעגלי.

האותיות הראשונות - שב, משותפות לשתי המילים כאשר השבת מסתיימת ב-ת [ורומזת גם על מובן שליטה ומנוחה]¹², ואילו המילה שבע מסתיימת באות ע הרומזת לשביעי בעשרות [בגימטריה ע=70].

ה. כפליים

שבת היא מעין עוה"ב (בברכות ז.ה.), לפיכך יש בה בחינה של הארה שאיננה בימות החול, ומאידך היא עדיין קשורה למערכת הטבעית, כשם שהשבת בבריאת העולם הינה חלק משבעת ימי הבנין (כגון המנוחה (רש"י בראשית ב.ב.)).

ניתן לומר שע"י תוספת שבת ע"י ישראל, בפרט לאחריה, הננו משיגים את בחינת ה-12¹², וע"י יש תוספת עליונה מהקב"ה¹³. כלל בידנו שבעניי קדושה הכל כפול "מנה של קודש כפול היה" (במדרש ה.) לפיכך קרבן השבת כפול מקרבן החול (במדרש כח ג.ט.?).

לעומת זאת בקרבנות המועדים מצאנו הבדל מהותי, הן בקרבנות המוקרבים (פרים, איל, שעיר עיזים, כבשים (במדרש ב.ח.א - כ.ט.ט)) לעומת כבשים בלבד בשבת ובחול (והן במספר הכבשים (שס)) [שהם כן משותפים: (7+2) בכל המועדים לעומת (2+2) בשבת (שס)], הרי שבעוד שקרבן השבת מתאפיין בכפילות לקרבן יום החול, קרבן המועד שונה לחלוטין. השבת דומה לימות החול וכפולה להם והיא שייכת למערכת הטבע, כאשר היא משמשת קדושה שבטבע. לעומתה, המועדים שנראים במבט ראשוני כעניין אחר.

10. יש להעיר שמצאנו במקומות רבים שימוש בביטוי "יום השביעי" גם כאשר ברור שמדובר בשבת. כגון בראשית ב.ב.ג, ועוד.

11. שפת אמת שופטים תרלו - ניתן להמשיך עיקרון זה גם לגבי החודש השביעי, שהוא חודש התשובה, מלשון שבניעי.

12. ניתן למצא כאן יותר מרמז של נתינת משמעות לשבת מעבר למספר השבע ולמשמעותו. האות *ל* היא האות העליונה ביותר בא-ב, לאמור: תשוב אל האין-סוף כלפי מעלה. זהו היעד. לא עניין מזגל המאופיין באות *ע* שהיא - 70 מספר העשרות של ה-7. בנוסף לכך ניתן למצוא בתוך האות *ל* הן את ה-8 והן את ה-50, $8 \times 50 = 400$, $400 = 7$, לאמור: יש אף בשבת צד מסויים הן של ה-8 והן של ה-50 הרומזים לקדושה העליונה ומעל לטבע כפי שיבואר להלן, כך שמתקבלת משמעות שונה לחלוטין בין "יום השביעי" לבין "יום השבת". ובארמית יש הבדל בין "חד בשבא" (כגון שבת קנו. בעניי מזלות) לבין "השבתא". ויעויין בי"ש משמואל' לשמיני (ויקרא ע"י קנו ד"ה והנה) שביאר שכוונת הבריאה היתה שיום שישי יחשב שני ימים, שהמלאכות שבו נכפלו, ואז יום השביעי הוא בעצם השמיני. זהו כנ"ל, ובר"ש. וע"ע בשפת אמת (ויקרא ע"י 32 בסדר השמאלי ד"ה קריאת).

13. ע"י 'שבת ומועד בשביעית' להרב הדרי שליט"א, עמ' 39 באופן דומה.

ו. שבע - טבע

ניתן לראות רמז במילה טבע לשבע. יש כלל בארמית של חילוף האות ש' בעברית לאות ת' בארמית. (כגון שור בעברית הופך לתורא בארמית). לפיכך באופן דומה השבע הופך לטבע [ההיגוי של ט ו-ת דומה לפי רוב העדות]. אפיון ה-7 הוא מעגל של שבעה ימים שבהם השמש זורחת ושוקעת, ובכך נכנסים אנו ליום חדש. אין כאן גורם נוסף חוץ מהשמש בעיתוי הזמן. לפיכך נמשלו אוה"ע לשמש וישראל ללבנה (סוכה כט). שהיא הסמל להתחדשות ולשינוי. לפיכך השבת מאופיינת כ"קביעה וקיימא" (פסחים קיז:), ישראל אינם קובעים את עיתויה ואינם מתערבים בכך (פרט לתוספת שבת, ע"י לעיל). לפיכך החודש ה-7 עם היותו קשור לשבע הוא שונה בבחינה זאת משבת, שכן הוא נקבע ע"י ישראל שמקדשים את הזמנים, לפיכך אף מנין מצוות בני נח הוא "שבע מצוות בני נח", לאמור: מדובר כאן במערכת טבעית, אלמנטרית, יסודית ולא מעבר לזה, והוא בענייני קיום ויישוב העולם בלבד¹⁴. בדומה לכך לשון השבועה קשור אף הוא למשפחת ה"שבע", כאשר הוראתו היא קיום ונאמנות כשם שאי אפשר לשנות את שבוע הימים. לפיכך אונקלוס תרגם בכל מקום את לשון "שבועה" ל"קיימא". אף שם העיר "באר-שבע" קשור למשמעות הנ"ל (מזן הרב, עולת ראייה ח"א בסוף פרשת הנקידה).

ז. 7 - השכל הטבעי

מצאנו בחז"ל הפלגה בקיום מצות כיבוד אב ואם ע"י גויים (קידושין לא:). היות ומדובר בהגיון אנושי. המהר"ל (נר מצוה עמ' כב) כותב שמבחינת השכל הטבעי כשלעצמו אף מצאנו שיש יתרון ליוונים על ישראל, ורמז לכך מצאנו בגימטריה 'יון' - 66 לעומת 'היכל' - 65, ורק הצד הא-להי הוא היתרון של ישראל על אוה"ע, לפיכך אף מנין מצוות ב"נ הוא שבע¹⁵.

ח. מבנה ה-7

באופן פשטני מדובר בסולם. במערכת השבוע, לדוגמא, שלבו הראשון הוא היום הראשון ושלבו השביעי הוא יום השביעי - יום השבת. בהתאם לתפיסה זו ה-8 יהיה השלב השמיני בסולם וכן הלאה. אם מסתכלים על כל שבתות השנה כמנותקות זו מזו, אזי ביום ראשון פשוט 'מחליפים סולם'. אפשרות נוספת היא, שלא מדובר כאן בסולם אלא במעגל (למעשה כל מערכת הזמנים היא מעגל קבוע החוזר על עצמו, ובפרט מערכת 7 ימי השבוע שהיא בלתי ניתנת לשינוי). הספירה הסידורית לימות השבוע (יום ראשון, שני וכו') מורה על מיקום השבת כפיסגת סולם השבע (בפרט לציור הסולם).

14. לשיטת הרמב"ן (בראשית לד, יג) שמצות הדינין הם כל עניני החברה והסדר הארצי, העניין נח יותר מאשר לשיטת הרמב"ם שמדובר באכיפה של אותן 7 מצוות הנ"ל.

15. סנהדרין נו. ומ"ש בחולין צב. שלשים, מדובר שם במצוות שהם קיבלו ע"ע.

קיימת אפשרות אחרת: השבת היא לב השבוע, ובעצם היא אמצע סדרת ה-7, כאשר הספירה היא: 3 ימים לפני השבת [ימים ד¹⁶, ה¹, ו¹], השבת באמצע, ו-3 ימים לאחר השבת [א, ב, ג]. אפשרות זו מסתדרת טוב יותר לציור המעגלי. כאן אין פגיעה אם ה-7 איננו מראש שכן אין כאן מבנה של סולם.

לאפשרות זאת מצאנו סימוכין הן בהלכה והן במחשבה.

בהלכה: לעניין שנים מקרא ואחד תרגום, לדעה אחת היא עד יום שלישי¹⁷; לעניין הבדלה, מי שלא הבדיל במוצ"ש ושכח, יוכל להבדיל עד יום שלישי שיש לו עדיין זיקה לשבת שחלפה¹⁸.

כיו"ב מצאנו בדין המפליג בספינה לדבר הרשות, שמותר רק אם יצא בשלשת ימי השבוע הראשונים ולא האחרונים, וכן בהטלת מצור על עיירות גויים שמותר להתחיל בשלשת ימי השבוע הראשונים בלבד¹⁹. בין הטעמים שניתנו לדין זה - שלשה ימים לפני שבת נראה כמתנה לחלל את השבת²⁰. דוגמא הפוכה היא מ'שיר של יום', כאשר ביום רביעי מוסיפים שלשה פסוקים מ"לכו נרננה".

התפיסה היא פשוטה: כאשר מדובר בעיתוי של 'לפני - השבת' אזי שלושת ימי השבוע האחרונים שייכים אליה, וכאשר מדובר בעיתוי של 'לאחר - השבת' אזי שלשת ימי השבוע הראשונים בכלל²¹.

עיקרו של דבר - השפעת קדושת השבת היוצאת, נמשכת עד לחצי השבוע שלאחריה, ואילו חצי השבוע השני הוא יונק כבר מקדושת השבת שלפניו²², ואף אנו כבר מתחשבים בשבת בהתכוונות לקראתה.

במחשבה: מצאנו אצל המהר"ל שהמס' 6 רומז להיקף מ-6 צדדים (4 הכיוונים, למעלה ולמטה) של כל גוף תלת-ממדי, וזהו רמז לכל עניין גשמי (וכיו"ב ששת ימי המעשה), ואילו הנקודה השביעית היא בתוך הגוף, היא הצד התוכני-הפנימי שלו. לששת הצדדים יש מידה גשמית משא"כ לנקודה האמצעית שאין לה מידה (כגון נקודה שבמרכז המעגל שהיא 0 במרחק וממנה כולם מודדים). לפיכך בשבת אין שביטה. סביר שהנקודה הפנימית תהיה באמצע, שכן הוא אפיון הפנים, שהוא מוקף בגורמים חיצוניים לו.

מצאנו בשבת בחינה של פעולה המטהרת את האדם למפרע מהלכלוך אשר דבק בו במעגל ימות החול מחד, ומאידך, השבת מעניקה לו מקדושתה, לימים הבאים לעתיד.

לפיכך מרכזיותה של השבת גורמת למיקומה באמצע. וכפי שמצאנו בביטויים ההלכתיים הנייל: "קמי שבתא", "לבתר שבתא" (גיטין עז. ועוד). בבריאת העולם המנין היה באופן של הסולם, וכך אנו סופרים גם היום לקראת השבת²³ זכר לבריאת העולם, כאמונה בה'.

16. יעויין בדיון לגבי ליל ד' בניה"ל ס"י רמח ד"ה ובויום, ולגבי יום ד' חלקו האם נחשב לפני השבת (מ"א שם סק"ב) או לאחר השבת (באהגרי"א שם). הרי שבדין המפרש יש מחלוקת האם שבת בכלל הג' ימים לפנייה (באהגרי"א) או לא (מ"א).

17. שו"ע או"ח ס"י רפ"ז ס"ד, ובמ"ב שם סק"א. וע"ע בכה"ח ס"י קלב סק"ו.

18. פסחים קו. , שו"ע או"ח ס"י רצ"ט ס"ו.

19. שבת יט. שו"ע או"ח ס"י רמח וטור ס"י רמט.

20. ד"ה ורמב"ן (מובאים בב"י שם ס"י רמח).

21. פסחים שם, וכן גיטין עז. , ושו"ע אבה"ע ס"י קמד ס"ו.

22. כה"ח ס"י קלב סק"ו בשם האר"י ז"ל.

ברם מבחינתנו הסובייקטיבית יש בחינה מסויימת של שבת באמצע. שכן לעולם יש שבת לפנינו ולאחרינו²⁴.

ט. מבנה ה-8

בהמשך להנ"ל יתכנו 2 ציורים: או סולם, כאשר אחרי שלב ה-7 יש שלב נבדל, עליון יותר של ה-8, או לפי הציור המעגלי יש מעגל של 7, וה-7 נמצא בתוך מעגל הטבע (אם כי בנקודת הקודש והפנים של הטבע), וה-8 מאיר מבחוץ, מעבר לתלות בסבוכי הזמן, החומריות והגוף הנרמזים ב-7. לפיכך יום הטהרה מטומאות מהגוף הוא ביום השמיני. בציור מעגלי המשל הוא לקפיץ ספירלי כאשר ה-8 נמצא בסיבוב אחר אשר קצר יותר ממעגל ה-7, וקרוב לקצה²⁵.

י. 8 - מעל הטבע

לאחר שבעת ימי הבנין יש כבר קומה אחרת. כשם שבשבעת ימי הבריאה, מה שאח"כ הוא כבר עניין שמעבר לעניין הטבעי. מדובר על בחינה שמעבר לעולם הטבעי, הבוסרי. יש כאן תוספת על מדרגת הטבע (מחוץ הרב, עולת ראייה ח"א בסוף פרשת העקידה) לפיכך אף הטמאים מטהרים לאחר השלמת המעגל הטבעי, וטומאת הגוף חדלה ביום השמיני, וכבר ראויים הם לגשת אל הקודש ולהקריב את קרבנם. מדובר כאן בטהרה.

אף המילה ניתנה לשמונה ימים, לאמור: הננו משועבדים למעגל הטבעי האנושי, האלמנטרי, לגוף ולמגבלותיו (תפארת ישראל למהר"ל עמ' י"ט), אף בתורה מצאנו את בחינת השמיני²⁶ להדגיש את הצד הא-להי שבתורה, הן מבחינת מהותה והן מבחינת סגולתה על העוסקים בה.

היות ובבני נח מדובר ב-"שבע מצוות בני נח", הרי כשעלינו לעולם ה-8, הגענו לישראל, והעניין הכללי של התורה והמצוות הוא ב-8 (תפארת ישראל שם). אחרי הקומה האנושית הטבעית, יש את הקומה המיוחדת לישראל המהווה מעין לידה רוחנית מחודשת כיהודים, וזו אוקטווה חדשה של הבריאה (רש"י ויקרא י"ג).

יא. 8 - בחינת העוה"ב

כשם ש-7 רומז לבריאת-העולם, כך הוא רומז לכל תקופת העולם הזה²⁷. לפיכך מצאנו, שכנור של משיח יהיה עם 8 נימין²⁸. מכאן שה-8 הוא כבר בבחינת העולם הבא.

23. ולהרמב"ן הנ"ל יש בכך אף מ"ע.

24. ממור הרב דוד פוקס שליט"א.

25. ממור הרב דוד פוקס שליט"א.

26. כגון במצוות הקהל במוצאי שביעית, בשמחת תורה. עי' בשפ"א דברים עמ' 216 מתן תורה בשורש ה - $\sqrt{49+1}$, וכן בעצם מהותה - יעויין בתפ"א למהר"ל עמ' י.

27. רמב"ן בראשית ב.ג. ויעויין עוד בר"ה לא.

28. מדרש שוח"ט תהילים סא. יעויין שם שלעת"ל עם 10 נימין, וא"כ היות וימהמ"ש ולעת"ל אינם תקופה אחת, י"ל שדווקא המס' 10 רומז לעוה"ב. אבל בספרים רבים מובא מכאן ראייה ל-8 כמס' העוה"ב, וצ"ב.

יב. שבתות הספירה

בולטת בתורה ההתייחסות לשבתות הספירה: לא סתם "שבעה שבועות" (חברים טז,א), אלא "שבע שבתות" (ויקרא כג,טו) הרעיון המובע: מדובר בימי חול כאשר בכל סדרה של שבוע יש גם שבת (שם כג,כז) הבאה לקדש את ימי החול, ואף ימי חול הוארו ע"י השבת. מדובר ברצף של שבעה שבועות המדגישים את העמל היסודי מבחינה רוחנית, כאשר בכל מחזור יש את הקודש המאיר. מדובר במעגל, במעין קפיץ ספירלי המתרומם יותר בכל סיבוב עד אשר מגיעים לשיא ההתעלות ביום מתן תורה.

יג. 7x7 לעומת ה-7

בענייני האדם הפרטי מצאנו מערכת של ספירת ה-7 וה-8 (כגון בטמא לטהרות). בספירת הציבור מצאנו את מערכת הספירה של 7x7 (יובל וספירת העומר). לאמור אף בספירת העומר יש מימד ציבורי. הדבר בא לידי ביטוי בספירה לימים שהינם כפרטים, ובספירה לשבועות שהינם ככלל. לטעם הספירה כהכנה לקראת מתן תורה יש כאן רמז, שהאדם איננו מקבל תורה לבד אלא כחלק מעם ישראל, לטעם הספירה הפשוט של קרבן העומר, אף כאן מדובר בקרבן צבור הקשור לצומח בארץ ישראל ולא בעניין פרטי, וממילא מדובר במערכת הצבורית המלאה כפי שיבואר להלן.

יש הדגשה של עבודה בתוך עולם הטבע בכל הפינות האפשריות. לאמור: עבודה בטבע כולו, ובתוך הקודש שבטבע עד כדי מיצוי הכל, ורק כך ניתן להגיע אל דרגת ה-50. (וע"ע לקמן פ"כ בסופו)

יד. מצות הספירה

מצאנו מצות ספירה אצל הזב והזבה, בספירת העומר וביובל.

לגבי הנדה מצאנו דיונים, האם עצם המצוה היא דווקא להוציא בפה (פ"ת יו"ד ט"ו קצו סק"ד), ומהו הטעם למנהג שאינה מברכת על מצות הספירה (תוס' כתובות עב. ד"ה וספרה לה, ומנחות סה: ד"ה וספרתם).

ברור שעניין המצוה הוא לקבוע סדר לבדיקות הטהרה וליישומם²⁹ שכן הספירה תזכיר לה את הבדיקה.

בספירת העומר מדובר בהוצאה בפה, גם בברכה קודם הספירה לכל הדעות. לגבי היובל מצאנו ראשונים³⁰ שהסתפקו האם ב"ד מברכים על הספירה כמו בספירת העומר או לא. לתוס' כתובות עב. פשוט שב"ד מברכים, וכך פסק ערוה"ש העתיד³¹.

יש הבדל עקרוני בין ספירת הטמאים לבין ספירת העומר והיובל. בעוד שבספירת הטמאים הטמא בעצמו יוצר את הספירה ע"י בדיקה ומנין. שכן ללא

29. כן בוודאי יסבירו אף החולקים על השל"ה בפ"ת הנ"ל, ויעויין לעיל עמ' 119.

30. רמב"ן ויקרא כג,טו. תוס' מנחות סד: ד"ה וספרתם.

31. ערוה"ש העתיד הל' שמיטה ויובל סי' ל ס"ה. ועי"ש שי"ש ט"ס בתוס', שכן התוס' מנחות הסתפק, ולהתוס' בכתובות יש לברך.

בדיקה ושמירת הטהרה לא יהיו 7 ימים³². לעומת זאת ביובל ובספירת העומר אין שום כח שבעולם, שעלול לבטל את ספירת הסדרה, אלא שפרטי התאריכים תלויים בבי"ד.

בעוד שעניין הספירה בטמאים יוצר את עצם המנין, ביובל ובעומר אף אם לא ימנו, הרי הזמן מתקדם מאלין, ולספירה מה זו עושה?

טו. ממתנה לעבודה

אחד המאפיינים ביציאת מצרים היה שישראל יצאו בזכות איתערותא דלעילא, למרות היות בני ישראל דלים במצוות³³.

התיקון לחסרון זה הינו באיתערותא דלתתא, ע"י עבודה של ישראל³⁴. מתן תורה הינו מהשמים, מתנה א-להית, אבל בידי האדם להכין את עצמו לקראת קבלת התורה. לפיכך כל ימי הספירה הינם ימי טהרה, הכנה ועבודה לקראת קבלת התורה. הספירה מהווה תזכורת מחייבת לעמל הרוחני.

טז. התורה - בחינת מתנה ובחינת עבודה

תניא רשב"י אומר שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא ניתנו אלא ע"י יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעוה"ב וכו'. (ברכות ה.)

ויש לתמוה: אם ניתן לזכות באותן המתנות רק ע"י יסורין, הרי היסורין מהוים תשלום מלא! אי"כ, כיצד יצדק כאן שם מתנה? עונה מרן הרב חרל"פ זצ"ל: למרות כל אשר נעמול, התורה עדיין בבחינת מתנה א-להית ולא קנין. בשם "מורשה" או "מאורשה" (סנהדרין נט.) מובעים שני הצדדים: שם 'מורשה' רומז על ירושה, שהיא בלתי מותנית במידת העמל האישי - "מורשה היא לכל ישראל". מאידך, "מאורשה" היא ע"י מעשה אדם. בבחינת הקנין מצאנו בהלכה שת"ח יכול למחול על כבודו, שכן "משעמל בה נעשית שלוי", משא"כ במלך שזהו כבוד ה' (קידושין לב.).

השם-משמואל (מועדים עמ' דו) העלה, שבשבועות בולטת בחינת העבודה (המאורשה הנ"ל), ואילו בשמחת תורה בולטת יותר בחינת המתנה - הסגולה (המורשה הנ"ל). לפיכך בשמחת תורה כולם עולים לתורה, כולם רוקדים בשמחתה של תורה, ואילו במתן תורה הכל בהתאם לעמל הספירה. ניתן להוסיף שאף "תיקון ליל שבעות" נעשה ע"י כל אחד כפי כוחו, הן בזמן הלימוד והן באיכות הלימוד. בודאי ששני הצדדים קיימים: התורה היא מתנה שמימית מלפני בריאת העולם ומעל לעולם הטבעי, ואף במעמד הר סיני יש עניין סגולי ישראלי³⁵. מאידך אין הסגולה מתגלית אלא לפי ערך העבודה.

32. יעו"ין בתוס' בכתובות הנ"ל, שזו הסיבה שלא מברכים על ספירת זבה. שכן היא איננה בטוחה שתמצא טהורה בסיידרה הנוכחית.

33. רעיון המזבוע כבר במכילתא, שלשם כך ניתנו מצוות הדם, והמילה (מובא ברש"י שמות יב,ו).

34. שם משמואל, ויקרא עמ' שלז - שלח.

35. וכפי שבטאו חז"ל "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן" (שבת קמו.), וכן בהגדה של פסח "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו" לאמור שזו טהרה חיכוך אפי' בלי מתן תורה, אלא עצם המעמד לפני השכינה.

יז. ה- 49 המוביל ל- 50

49 הוא רמז לעמל שאנו נושאים עימנו מספירת העומר. לפיכך הננו מגיעים לבחינת המתנה והסגולה ע"י העבודה והעמל. העמל בתוך המערכת הטבעית הבא לידי ביטוי ב7x7. כשם ה-50 הוא לאחר ה-49 כך האמצעי היחידי להגיע לעומק המתנה הוא העמל³⁶.

יח. הספירה - עבודה

ההבנה הפשוטה היא שהזמנים 'עוברים עלינו'. איננו פועלים בהם אלא פסיביים, והננו כנוסעים בעל כרחנו ומועברים מנקודת זמן זו לנקודת זמן אחרת. במועדי ישראל, ובפרט בספירה, המשמעות היא שונה לחלוטין. הננו פועלים ועמלים בכל יום מימי הספירה. עלינו לתקן מידותנו בהדרגתיות ולקדש את חיי הטבע והחול כפי שנרמזו במס' 7x7: חיי הטבע בכל הצדדים, עד שנכשיר את עצמנו להיות ראויים למתן תורה. מי שלא יעמול להכשיר את עצמו, לא יגיע באופן אמיתי למתן תורה. יוצא, שמצד ההכנה הספירה היא אקטיבית לחלוטין³⁷. יש דיון מעניין, מדוע מונים את הימים היוצאים ולא את הנכנסים³⁸. על פי הני"ל יש לבאר, שכביכול הננו באים למתן תורה עם עמל כפנו הרוחני. מרגלא בפומיה של מרן הרצ"ה זצ"ל שעניין "והחל עלינו הימים הבאים וכו' ודבקנו ביראתך"³⁹ משמעותו שנאסוף עמנו את קנין אותם הימים⁴⁰, והם רכושנו. לאור זאת, הספירה היא עבודה, ואף עצם הספירה עצמה מהווה אתגר בפני עצמו: נזכור למנות כל יום, ואף אם שכחת בערב - תמנה ביום שלמחרת. מעבר לעצם הספירה, הרי היא מהווה תזכורת - זהו רכוש עבודתי היום. לפי זה הספירה של כל אחד ואחד היא שונה בהתאם לעבודתו הוא.

יט. ממחרת השבת

מצאנו הבדל עקרוני בין גישת חז"ל לבין גישת הצדוקים, האם "ממחרת השבת" הוא למחרת יו"ט של פסח לדעת חכמים, או למחרת 'שבת בראשית' לדעת הצדוקים.

לאור הני"ל ניתן להסביר כך: כל עניין ספירת העומר הינה עבודה באתערותא דלתתא כתיקון על חיסרון באתערותא דלתתא ביציאת מצרים. לפיכך ראוי, שאף עיתוי התיקון יקבע ע"פ חכמי ישראל ע"י עמל תורה ועמל העיבור, ולכן סופרים ממחרת יו"ט ולא ממחרת השבת "דקביעא וקיימא". (עצם הכח שניתן לחכמי ישראל לקבוע את קדושת הימים לא נתפס ע"י הצדוקים).

36. ע"י שם משמואל, מועדים, עמ' רלה. וע"ע לקמן סוף פרק ב.

37. רש"י הירש ויקרא כג, פס' טו, טז, כא.

38. ספר החינוך מצוה רעג ועוד.

39. מתוך ההבדלה בברכת "אתה חונן" לנוסח האשכנזים.

40. והמשיך מרן הרצ"ה זצ"ל את החת"ס בעניין "זאברהם זקן בא בימים" - שהביא עמו את ימיו.

כ. 50 - הבלתי מושג

50 הוא המספר המכסימלי שמצאנו בתורה במעגל הזמן. לפיכך חז"ל דרשו את "לעולם" המופיע בנרצע(שמות כא, ה) לגבי עולמו של יובל. המאוחר ביותר הוא למעשה המעלה העליונה ביותר, כפי שבסולם הוא השלבה העליון ביותר. ה-50 הוא לאחר ה-49 [שהם 7×7]. מצאנו זאת הן בספירת העומר והן ביובל. מדובר כאן בבחינת ה-8 [7+1, $1+(7 \times 7)$], וה-50 יותר מה-8 (כפי שרומזו היתס המספרי). בעוד שב-8 מצאנו טהרה מטומאה, ב-50 מצאנו את הביטוי "קודש" (ויקרא כה, יב). בברייתא של ר' פנחס בן יאיר⁴¹ מצאנו את "הטהרה" הרבה⁴² לפני מעלת "הקדושה" שהיא הפסגה העליונה.

אף מרע"ה שמעידה עליו התורה "איש הא-להים" (דברים לג, א), מצאנו שהגיע לדרגת בינה ה-49, ואילו דרגת בינה ה-50 לא ניתנה לו⁴³. זו דרגה שאין בה תפיסת יד אדם, אלא מעין התבסמות ממנה ולא יותר. במעגלי הספירה שלנו יעד הספירה הוא 50, לאמור - הספירה היא התכלית והיעד, ע"פ הציווי "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' א-להיכם" (ויקרא יט, ב). יש ציווי ותביעה לכל עם ישראל להיות קדושים, ומשמע כי בהישג ידינו הוא. מאידך "יכול כמוני? ת"ל - כי קדוש אני - קדושתו למעלה מקדושתכם" (ויקרא פכ"ד, ט). לאמור: יש בחינה בלתי-מושגת, אבל עליכם לשאוף ולהתרומם עד היכן שתוכלו. לא מקרה הוא שאת יום ה-50 עצמו איננו מונים בספירת העומר⁴⁴. הננו מונים את הכנותינו הנרמזים בשבעת מעגלי ה-7, ב-49 המדרגות אשר יד אדם תופסת בהם, ואת יום ה-50 הננו מקדשים. באופן דומה מצאנו ביובל שבי"ד מונים את שבעת מעגלי ה-7, ב-49 המדרגות, אבל את שנת ה-50 מקדשים ולא מונים (ויקרא כד, ח-ט). וכך עולה מהרמב"ם⁴⁵.

לפיכך תורת ה' מתאימה למס' 50 שהיא בבחינת "ארוכה מארץ מידה", ותמיד תהיה בה בחינה שאיננה מושגת. בעוד שבחינת התשובה נרמזת במס' 46⁴⁶, מדרגת התורה היא 8 ו-50. שגור בפיו של מרן הרב צ"י זצ"ל ש"כל התורה היא לכתחילה, והתשובה היא בדיעבד". לאמור, מדרגת התורה היא מעל למדרגת התשובה, שכן התשובה היא מענה על קלקולים מסדר התורה. קלקולים הנמשכים מירידתו של האדם לעניי העוה"ז. העניין מוצא את ביטויו גם במספרים השונים [7, 8].

הספירה מסמלת את העבודה של ישראל מלמטה למעלה, ובזכותה מגיעים אף להתגלות הא-להית שבמתן תורה מלמעלה למטה המצויינת במס' ה-50 (שם משמאל ויקרא ע"ג שלז-שלח).

בחינה נוספת יש בספירת העומר: ע"י העמל הגשמי הננו עושים את עצמנו כלים הראויים לברכה של קבלת התורה מהשמים (שם משמאל שם).

41. ע"ז כ: ועל פיה נוסד הספר "מסילת ישרים".

42. ואמנם הדבר תלוי בגרסאות ואכמ"ל. ברם לגי' המס"י הדברים ברורים.

43. ר"ה כא: נדרים לח.

44. מנחות סה: מנה ימים וקדש עצרת.

45. פ"י מהל' שמיטה ויובל ה"א, שמדובר על שתי מצוות נפרדות.

46. ע"י לעיל עמ' 120 ובהערה 11 שם.

כא. שבועות כיום מתן תורה

בתורה עצמה לא מצאנו את השם "יום מתן תורה" כאחד משמות חג השבועות. שם זה נמצא בחז"ל (פסחים סח: ועוד) בלבד. יש שהגיעו לחשבון שבועות איננו יום מתן תורה, ולפחות לא בכל שנה⁴⁷ לפיכך נשאלת השאלה, מדוע בכל זאת החג נקבע לדורות בששה בסיון? התשובה לכך היא, שיש משמעות מיוחדת למסי' 50, ויש כאן הדגשה שלא התאריך ההיסטורי לבדו הוא שנותן את קבלת התורה, אלא הכנתנו, שכן בכל יום ויום הננו מקבלים את התורה⁴⁸.

כב. שמחת תורה ושבועות

בשמיני עצרת לא מצאנו בתורה שום קשר לתורה. השם 'שמחת תורה' ומנהגי היום נתקבלו בתקופה מאוחרת יותר - הרי לפנינו הקבלה אחת. מאידך, שבועות לא מצאנו בתורה רמז לעניין עצרת, אבל בדברי חכמים מצאנו את השם "עצרת" (פסחים סח: ועוד) כפי שמצאנו בשמחת תורה. השם "עצרת" רומז ליחודיות של ישראל עם הקב"ה. בסוכות, לאחר 7 ימי הטבע (כפי שחג הסוכות משופע במצוות מן הטבע כסוכה ו-4 המינים) המכוונים כנגד אומות העולם, בא יום המיוחד לישראל שאין לגויים חלק בו. אף בשבועות קיימת בחינה זו. ניתן להבין זאת בשני אופנים: האחד - שבועות היא עצרת של 7 ימי הפסח⁴⁹. השני - שבועות הוא העצרת של ספירת העומר שכולם כימי חול המועד⁵⁰. הרי לפנינו הקבלה שניה.

הקבלה נוספת מצאנו במספרים. כבר פירטנו לעיל ששורש ה-49 הוא 7, לפיכך אף ה-8 מקביל ל-50. ממילא שמיני עצרת מקביל לשבועות. המדרש אף אומר שמלכתחילה אף היה צריך להיות 50 יום לאחר הסוכות, אלא שבגלל טורח הדרכים בימות הגשמים חסה התורה על ישראל, ולא הטריחה אותם אלא בסמוך לסוכות כאשר ממילא כבר נמצאים בביהמ"ק⁵¹. הרי לפנינו הקבלה שלישית.

הסבר לכך שבשמחת תורה הסתפקנו במעבר של 7 ימים, ואילו בספירת העומר נדרשנו למעגל מלא (7x7) מצאנו בשפת אמות (דברים ע"ג 186) - יום בסוכות כנגד שבוע בספירת העומר, היות ובסוכות מדובר במאמץ מרוכז של מצוות החג בצירוף השפעת ימי הדין. ניתן להוסיף - בסוכות מדובר על ימי חול המועד ממש, כאשר האדם נמצא כולו בקודש (ואף בגופו פיזית בסוכה, ובודאי בשביתה ממלאכה), בעוד שבימי הספירה האדם נמצא בחיי החול⁵² השוטפים⁵³ אלא

47. תורת המועדים להגר"ש גורן זצ"ל עמ' 359-366, רש"י הירש ויקרא כג, כד ויעניין בשבת פ:.

48. רש"י הירש שם, ועי"ש עטס נוסף, כדי שלא יבואו לזלזל בקדושת שאר התורה, ומעין מה שמצאנו בביטול קריאת עשרת הדברות בגבולין (ברכות יב.).

49. על כך קשה, שכן שביעי של פסח הוא העצרת של הפסח. ואמנם ניתן ליישב שלא מצאנו במפורש בתורה שם עצרת על שביעי של פסח, ומשמעותו היא כיום קדיעת ים סוף. קושי אחר הוא מבחינת הריחוק מפסח.

50. רמב"ן ויקרא כג, כו.

51. שה"ש רבה פ"ב, וכן בתנחומא.

52. ונראה שאדרבה, מטרת התורה בספירה, שהאדם יחיה את כל מכלול חיי החולין, אלא שירומם את אותם ימי החול הרגילים.

שהספירה מזכירה לו שהוא נמצא בימים 'מעין' חול המועד⁵⁴. ימי קודש ממש (שבהם האדם נבדל מחיי החולין) הנמצאים בספירה הם שביעי של פסח ושבע השבתות, כך שמבחינת מסי השבתות הגענו למספר ימי הסוכות. הבדל נוסף: בסוכות יש את התקדים של הימים הנוראים. בפסח (מצרים) יש תקדים קשה של מ"ט שערי טומאה, ולהתחיל מכאן דרושים לפחות מ"ט ימי עבודה.

בכל חג מצאנו את המצווה הגשמית המיוחדת בו: בפסח - אכילת מצה. בר"ה - תקיעת השופר. ביוה"כ - צום. בסוכות - ארבעת המינים וסוכה, חגיגה ושמחה. מיוחדים הם משאר הימים הטובים - שמיני עצרת וחג השבועות אשר ליהודי בבית⁵⁵ אינם מתאפיינים במצוה מיוחדת. הטעם לכך: שניהם שייכים למדריגה הנבדלת העל-טבעית, ה-8 וה-50. שניהם שייכים לתורה אשר קדמה לעולם ומעל לטבע. היות וענינם הוא התורה אין לאפיינם בשום מצוה גשמית מיוחדת⁵⁶. בחסידות מצאנו שבשמחת תורה - שמיני עצרת קיימת הארת ה-50 שבשבועות⁵⁷. ניתן להבין זאת ע"פ הנ"ל: הן מצד הקב"ה היה ראוי לתת את שמיני עצרת אחרי 50 יום, והן מצדנו מיצינו את כל ההשתדלות האנושית האפשרית בימי הדין ושמחת קודש של החודש השביעי, ולפיכך הגענו בקיצור-דרך לבחינת ה-50, ע"י "דרך קצרה שהיא ארוכה".

כג. שבועות והיובל

הן ביובל והן בספירת העומר מצאנו מצות ספירה בסדר של 7x7 וקידוש ה-50. ביובל כמצוה מפורשת, ואלו בספיה"ע מופיע הביטוי "שבע שבתות" (ויקרא כג, טו). כה"ח, בספיה"ע יש 7 שבתות בראשית, וביובל יש 7 שבתות השנים - שמיטה. בסיכומו של דבר, צורת הספירה דומה, אלא שביובל - יום [בספיה"ע⁵⁸] חשוב שנה [ביובל⁵⁹].

מצאנו דמיון נוסף בעצם המילה "יובל", ללשון הכתוב במתן תורה - "במשוך היובל המה יעלו בהר" (שמות י"ג). במתן תורה עניין הכתוב הוא תקיעת השופר, שהתירה לכל העם לעלות על ההר. באופן דומה תקיעת השופר ביובל התירה את אזיקי העבדות מהבעלים⁶⁰. הבדל ברור הוא ברמת ההתייחסות: שבועות מדבר בעיקר על הפרט, ואילו היובל יותר על הכלל ועל החברה. בשבועות כל יחיד ניגש לקבלת תורה לאחר עמל הכנתו וכפי הכנתו. לפיכך מצאנו שמרע"ה היתה לו מחיצה משלו בהר סיני, כך אהרן, כך הזקנים, וכך כל העם (שמות י"ג, כד). אף מצוות הספירה מוטלת על כל יחיד

53. דיון במנהג שלא לעסוק במלאכה בימי ספירת העומר בין השקיעה עד השחרית מובא בסוד אר"ח סי' תצג ואחד הסעמים הוא לשון "שבתות" הכתוב בספירה. ושם בשו"ע סי' בשם י"א, ובס"ז סק"ב: משספר - מותר במלאכה.

54. ע"פ הרמב"ן ויקרא כג, לו.

55. משא"כ בביהמ"ק בקרבנות המיוחדים.

56. שפ"א דברים עמ' 237. שם משמאל מועדים עמ' ר"ז.

57. שם משמאל מועדים עמ' רכג.

58. יש להעיר שאף ביובל מצאנו את הביטוי "ימי" (ויקרא כג, ח).

59. יעו"ן בערוה"ש העתיז פ"ל ה"ז-ז.

60. זו נקודת הדמיון. אך ברור שיש הבדל במהות: במתן תורה התקיעה סימלה את סלוק הקדושה מההר. בעוד שביובל התקיעה מסמלת את תחילת חלות קדושת היובל.

ויחיד. כמוכן, שהמקור הוא כלל ישראל שיצא ממצרים והתורה ניתנה לו, אבל יש דגש על האינדווידואל. היובל מתייחד בהתייחסותו אל הקרקע והחברה: יש שנת שמיטה נוספת, השדות חוזרות לבעלים המקוריים, אף העבדים אשר הגיעו לשיא ההתדרדרות יוצאים לחופשי. באיזה עבד מדובר? בעבד שמכרוהו ב"יד על גניבתו והחליט לשקוע בנוחיות חומרנית ולהשאר עבד ולהרצע. אף אותו עבד נרצע ששקע בשפלותו ברמה הנמוכה ביותר אשר תיתכן, סגולת ה-50 מוציאה אותו לחירות.

תופעה דומה קיימת בשדות החוזרות לבעליהן, למרות שאין בהישג ידם לפדותם בכסף מלא. יש כאן הישרה של המערכת החברתית לשיוויוניות, לאחר השמיטה שלכולם זכות שווה להנות מהיובל, אף הפרט שאיבד את בעלותו על הקרקע זוכה לשוב אליה, ואפי' אם איבד את חרותו הוא. יש כאן תהליך של החרות הפרטית, ברם חרות זו תלויה במעמד הלאומי. אין היובל נוהג אלא כאשר כל יושביה עליה (כל השבטים), וכאשר כל שבט יושב בנחלתו הוא, ולא כשהשבטים מעורבים (ערכין לב). הרי שהיחיד זוכה לחרות היובל ע"י קידוש ותקיעת ב"ד, וע"י ישיבת כל ישראל בארצו.

כלומר שלמות הפרט ע"י שלמות הכלל. משנמנעה אפשרות היובל נמנעה אפשרות של עבד עברי, היות ואין לנרצע אפשרות לצאת לחרות (גיטין סה.). בספירת-העומר טרם התייחסנו לקרבן העומר. מדובר בקרבן שקרב בביהמ"ק ביום ט"ו בניסן. כאשר חסר קרבן העומר הרי שהספירה חסרה. לכן יש מהפוסקים הסבורים שספירת העומר בזה"י היא מדרבנן בלבד⁶¹. הרי שאף עניין הכנת היחיד לקבלת התורה חסירה היא. עולה לפי"ז, שאף במדבר ישראל לא מנו למעשה את ספירת העומר בשלימותה⁶². וכל כך למה? ע"פ המ"ל (ע"י פרק יג) שמדובר בהכנה ובעמל בכל הצדדים הטבעיים, בני ישראל חסרו את כל הצד הטבעי במדבר. כל הנהגתם היתה ניסית, ולפיכך לא מדובר כאן בהכנה של קידוש החול, היות ואין כאן חול כלל. התורה אשר תובעת מהאדם להכין את עצמו לקבלת התורה הא-להית מדברת על אדם החי בתוך מערכת הטבע אבל מרומם ומעלה אותה, ולא על מי שמנותק מחיי הטבע. שכן זכותנו על קבלת התורה נובעת מהיותנו בעוה"ז ומתמודדים עם כל סיבוכיו. ללא תנאי יסוד זה אין לנו שום עדיפות על מלאכי השרת שתבעו מהקב"ה להשאיר את התורה אצלם למעלה (שבת פח-:סג). נלמד מכאן שתנאי אמיתי להכנה שלמה לקבלת תורה היא לא רק שהאדם יהיה קשור לעולם, אלא אף שהאומה תהיה שלימה ובית המקדש יהיה בנוי על מכונו. לפיכך קבלת התורה, שעיקרה ליחיד מישראל, לא תושג במשמעותה המלאה ללא הכלל.

הן ביובל והן בשבעות מצאנו את האחדות: היובל - נקבע ע"פ ב"ד לכלל ישראל, ויד כולם שווה. הן בזכות אכילת היבול, הן בבעלות על השדות והן בחירות האישיות. במתן תורה מצאנו שתנאי לקבלת התורה "ויוחן שם ישראל נגד הבר" (שמות י"ב). - כאיש אחד בלב אחד (מכילתא שם, רשי שם).

61. ר"ן ורא"ש. נז' בטור או"ח סי' תפט בב"י. ולהר"מ אעפ"כ המצוה בזה"ז מה"ת (פ"ז מהל' תמידין ומזוספין הכ"ז).

אף בחינת היחודיות לישראל משותפת לשבעות וליובל. היובל מיוחד לישראל בארץ ישראל, ומסתבר שלגוי אסור לשבות בשביעית וכ"ש ביובל⁶². באופן דומה ישראל הם היחידים בעולם שהתאימו לקבלת תורה(ע"ז ב), והתורה אף מראש נועדה לישראל בלבד, והיא עניין אינטימי שבין ישראל לקב"ה, וזר הקרב חייב מיתה(סנהדרין נט.). כיו"ב בבחינת השמיני עצרת, וכן בבחינת 8 ימי החנוכה והקהל

שבמוצאי שנת ה-7 היא שנת ה-8. זאת ע"פ העיקרון הני"ל של $\sqrt{49+1} = 7+1$. דמיון נוסף מצאנו בבחינת עיצומו של יום. היובל מגיע למלא משמעותו ביום כיפור, וכביכול הוא ראש השנה של היובל. ביטוי לכך נמצא בהלכה הן במצוות התקיעה בשופר, והן במספר הברכות בתפילת מוסף [9] (ר"ה כו.). כל מהות יום הכיפורים ביובל היא שחרור אף מי שהדרדר ביותר מהעבדים, ולהשיב את השדה לבעליה אף למי שידו לא השיגה. יש כאן תוקפו של יום שאיננו מותנה בהתנהגותו הפרטית. באופן דומה מצאנו בכל יום הכיפורים דיון האם עיצומו של יום מכפר ואיננו מותנה בתשובה (לרב) או שהוא מותנה בתשובה (לחכמים)(שבועות יג.). לכל הדעות יש סגולה מיוחדת ביוה"כ לחלץ את האדם ממעמקי נפילותיו. לפיכך, לא בכדי הוא, שהיובל מתחיל ביוה"כ. יש גם צירוף של קדושת הסגולה עם קדושת התשובה בימים הנוראים. יש להעיר שאף ביום הכיפורים מצאנו את בחינת ה-8 במנין הימים מר"ה. לאחר ר"ה יש 7 ימים ואח"כ יוה"כ ביום ה-8. הרי שבנוסף לעניין ה-10 יש ביוה"כ את בחינת ה-8: בחינת המעל לטבע ובחינת הטהרה. אף במוטן תורה התורה ניתנה מעל למצב העכשוי של ישראל. לפיכך מצאנו שבעלי מומין נתרפאו במוטן תורה, וישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן(שבת קמח.). ישראל לא היו מסוגלים לשמוע ישירות מפי הגבורה במוטן תורה, הרי שמוטן תורה היה בבחינה מסוימת מעמד מעבר ליכולת הקיבול הרגילה של ישראל, ויש את בחינת הצד הסגולי הא-להי.

כד. חנוכה

אף בחנוכה יש 8 ימים. תכונות ה-8 כאן:

- א. בחינת הטהרה: שמצאו פך שמן אחד שנשאר טהור.
- ב. יחודיות ישראל: כל המלחמה היתה על הצד הרוחני הישראלי המיוחד. בכלל זה בחינת התורה⁶³ המיוחדת לישראל.
- ג. מעל לטבע: בפרט בנס פך השמן⁶⁴. (את הניצחונות במלחמות ניתן להסביר באופן טבעי).

אף בט"ו בחודש ניתן למצא את בחינת ה-8.

62. ע"פ גוי ששבת חייב מיתה, וכן סנהדרין נח., שהיסוד הוא שהוא מתבטל מעולם העשייה הטבעי. וע"ל עמ' 118 והערה 6 שם.

63. וכן הוא בנר מצוה למהר"ל עמ' כג.

64. בכל חודש יש שני תאריכים משמעותיים. האחד - ראש חודש. השני - ט"ו בחודש. המשמעות ההלכתית לט"ו בחודש היא תאריך סופי לקדוש הלבנה. בעוד שקדוש ראש חודש ע"י ב"ד, קדוש הלבנה ע"י כל ישראל. בנוסף לכך, חלק מהמועדים חלים בט"ו: פסח, סוכות, פורים (דמוקפין), ט"ו בשבט, ט"ו באב. אם נחלק את החודש לשני חלקים הרי שבחודש שלדי [29 יום] יש לנו 14 יום בתחילתו (בתהליך התגלות הירח) ו-14 יום בסופו (בתהליך התמעטות הירח). כאן באופן ברור יש את היום שבאמצע הוא ה-15 המאיר בשיא שלמותו (בחינת השבת שבאמצע השבוע כנ"ל). עולה שאף ביום ה-15 יש את בחינת ה-8, שכן הוא לאחר שני מחזורים של 7 ימים, וכפותח מחזור-חדש הוא 8.

אחרית דבר

הספירה מתאפיינת מהמצב הבוסרי של החירות הלאומית הרגילה⁶⁵ עד לחירות הרוחנית המוחלטת המהווה שלימות, הן לכלל והן לפרט. ויה"ר שנזכה לתנאי חלות מצות הספירה באופן מלא, הן של מעגל היובל (כל יושביה עליה ובמקומם) הן של ספירת העומר (ביהמ"ק והקרבת הקרבנות), ולזכות להגיע לשער ה-50 ולשלימות הפרט בתוך שלימות הכלל.

כשם ש"זכו אחישנה", כן יה"ר שנזכה לעבודה מאומצת של קידוש חיי הטבע בכל הזויות (הרמוז בספירת ה7צ7), ובזכותה נגיע ל"דרך הארוכה שהיא קצרה" (כמו שמצאנו בעבודת סוכות השקולה לכל ימי הספירה) ליעד השלם.

65. עי' רש"ר הירש ויקרא כג, 10.

יום הזכרון לשואה ולגבורה

"כי עליך ה'רגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה".

(תהילים מז, כג)

"אל תשמחי איבתי לי כי נפלתי קמתי, כי אשב
בחשך הי אור לי".

(מזכיה ז, ח)

בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך" - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: זו תורה וזו שכרה? "ממתים ידך הי ממתים" וגו'! - אמר להם: "יחלקם בחיים" (תהילים י"ז). יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא.

(ברכות סא:)

"יענך הי ביום צרה". משל לאב ובן שהיו מהלכין בדרך, ונתייגע הבן, ואמר לאב היכן היא המדינה, אמר לו בני סימן זה יהא בידך, אם ראית בית הקברות לפניך, הרי היא המדינה קרובה לך, כך אמר להם הקב"ה לישראל, אם ראיתם את הצרות שתכפו אתכם, באותה שעה אתם נגאלין, שנאמר "יענך הי ביום צרה ישגבך שם א-להי עקב" ...

(מדרש תהילים כ, ד)

אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבא.

